

DOKTORSKI STUDIJ *RODNE STUDIJE* – Treći ciklus

Uvod

Podrška Univerziteta u Sarajevu da se u okvirima Centra za interdisciplinarnu studiju pokrene magistarski program iz rodne studije (2006), značila je mogućnost da se ovaj studij ravnopravno uključi u internacionalnu akademsku zajednicu, koja je rodne studije uvrstila kao legitimnu, kvalitativno značajnu i važnu oblast interdisciplinarnog znanja. Doktorski studij Rodne studije se organizira kao proces osposobljavanja znanstvenog i istraživačkog potencijala u okviru rodne studije kao interdisciplinarnog polja znanstvene produkcije. Razvijanje i usavršavanje znanstveno-istraživačkog rada u okviru rodne studije se profilira unutar filozofijskog, kulturalnog, sociološkog, pravnog, politološkog i antropološkog područja, koja su otvorena u predhodnim fazama na II ciklusu rodne studije. Sadržajnim i tematskim spektrom Program podržava neophodnu interdisciplinarnost studija koja se ogleda u otvorenosti studija i za nastavnike/ce i za studente/inje različitih usmjerenja i profila.

Program doktorskog studija uključuje rodnu perspektivu unutar širokog niza problematskih sklopova. Ovi problematski sklopovi obuhvataju rodnu dimenziju filozofijsko-pravnog teoretiziranja pravde, pravičnosti i prava, filozofijsko-sociološko-kulturološkog teoretiziranja konstrukcije identiteta, diskursa i moći, filozofijskog teoretiziranja poststrukturalizma, antropološkog razmatranja postsocijalističkih i postratnih transformacija itd.

Doktorski studij rodne studije uključuje rodnu dimenziju i interdisciplinarnih polja znanja kao što su bioetika, ljudska prava itd. Pored sržnih znanja koje nudi polaznicima i polaznicama doktorski program se organizira na način da se studenti/ice profiliraju u skladu sa svojim specifičnim interesima unutar kojih se kreću kao da biru teme doktorske radnje. Integrirajući Dablinske deskriptore, Program osposobljava studente/ice za: stvaranje i interpretaciju novih znanja kroz originalno istraživanje i objavljivanje rezultata istraživanja; razumjevanje srži znanstvenog područja unutar kojeg rade; izradu i realizaciju projekata, kojima se stiču nova znanja i koja se potvrđuju kroz publiciranje u domaćim i međunarodnim publikacijama; kritičku analizu, procjenu i sintezu novih ideja, kreiranje sudova o složenim temama koje imaju značajnu društvenu, naučnu i etičku odgovornost; sposobnost prezentiranja zaključaka i rezultata istraživanja stručnoj i široj javnosti na jasan i efektan način, te kontinuirano napredovanje u teoretskom istraživanju i razvoju novih ideja i pristupa.

Doktorski rodni studiji uspostavljaju ključnu kvalifikaciju za daljnje proširenje znanstvenog polja prema inovativnim istraživačkim projektima relevantnim i za javno i za privatno tržište rada: u njima se razvijaju sposobnosti za kritičko mišljenje, potencijali za iznalaženje novih i demokratskih društvenih organizacijskih formi, pronalaze rodno senzibilne alternative za rješavanje ekonomskih, političkih, obrazovnih i znanstvenih rješavanja društvenih problema.

Svjetska deklaracija o visokom obrazovanju za 21. vijek: vizije i akcije (UNESCO, 1998) preporučuje integriranje rodne studije u različite znanstvene discipline, a Rezolucija vijeća

Evropske unije na temu „Žene i znanost“ (Brussels 1999) naglašava da je cilj znanstvenih istraživanja da unaprijede istraživanja „od strane žena, za žene i na temu žene“. To je i razlog

zbog čega Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine tako jako podržava II i III ciklus iz rodni studija, te je već šest godina partner u realizaciji ovih aktivnosti.

• Dosadašnja iskustva u provođenju postdiplomskih programa, odn. kapaciteti za realizaciju doktorskog studija

Nakon šest godina realizacije magistarskog/Master programa Rodne studije, unutar Centra za interdisciplinarnu studiju, izgrađeni su kapaciteti potrebni za realizaciju doktorskog studija. Oni se ogledaju u:

- oformljeno naučno jezgro profesora i profesorica sa Univerziteta u Sarajevu koji/e su u svojematične discipline/oblasti unijeli rodnu/gender dimenziju, te objavljivali eseje i knjige iz oblasti
- uspostavljene regionalne i internacionalne veze sa predavačima/cama iz regiona jugoistočne Evrope, Zapadne Evrope i šire
- članstvo u međunarodnim naučnim asocijacijama (Asocijacija za feminističko obrazovanje i istraživanje ATGENDER) i učešće u zajedničkim istraživačkim projektima
- postojanje stručne biblioteke iz oblasti rodni studija
- pozitivnim eksternim evaluacijama programa i preporukama za njegov razvoj
- interesom svršenih studenata/ica za daljim obrazovanjem
- potrebom za ovim kadrom na tržištu rada

• Inovativnost doktorskog programa

Uvođenje rodni studija u visoko obrazovanje unutar regiona jugoistočne Evrope možemo pratiti od uvođenja demokratskih režima 90-tih godina 20. vijeka. Pa ipak, s obzirom na teška tranziciona iskustva, koja su u nekim od ovih država bila praćena i sa ratovima, rodne studije teško i sporo dobivaju afirmaciju unutar akademskih zajednica. Doktorski program iz rodni studija, unutar regije, organizuju samo Univerzitet u Ljubljani, ISH, Univerzitet u Beogradu i Univerzitet u Novom Sadu. Inovativnost predloženog doktorskog programa ogleda se u tome da se radi o jednom od rijetkih doktorskog programa unutar regije, te doktorskog programu sa jakim fokusom za izučavanje rodni odnosa unutar regiona jugoistočne Evrope. Sa snažnim sadržajnim i predavačkim fokusom na regiju, Program je logičan slijed već izgrađenih kapaciteta.

OPŠTI DIO

• Pravni osnov

Pravni osnov za organiziranje III ciklusa sadržan je u odredbi člana 54. Zakona o visokom obrazovanju (Prečišćeni tekst) Kantona Sarajevo (Sl. Novine Kantona Sarajevo broj 22 od 27.08.2010.g.), te odredbama Pravila studiranja za treći ciklus studiranja na Univerzitetu u Sarajevu iz decembra 2010.g. Realizacija doktorskog studija Rodne studije ima također uporište u Gender akcionom planu Bosne i Hercegovine (2006) koji predviđa organizovanje postdiplomskih studija s ciljem obrazovanja kadrova kako bi se postigao krajnji cilj – ravnopravnost spolova u Bosni i Hercegovini.

• Naziv studija

Doktorski studij Rodne studije

Oblast: interdisciplinarno
Podoblast: rodne studije

• **Nosilac studija i partneri**

Centar za interdisciplinarne studije (CIS) Univerziteta u Sarajevu postoji od 2001.g. Do sada se isključivo bavio postdiplomskim obrazovanjem na magistarskom/Master nivou vezano za slijedeće interdisciplinarne teme: ljudska prava i demokratija, evropske studije, državna uprava i humanitarni poslovi, rodne studije i religijske studije, te promovisao više od 500 osoba unaučno zvanje magistra, te oko 100 u stručno zvanje magistra. Tokom trinaestogodišnjeg djelovanja, CIS je izgradio potrebne profesionalne i institucionalne kapacitete za proširenje svog djelovanja i na treći ciklus. CIS okuplja više od 200 istaknutih domaćih i međunarodnih stručnjaka iz različitih naučnih oblasti, koji zajedno rade na obrazovnim i istraživačkim projektima. Dodatno, CIS saraduje sa oko 100 ne-vladinih i vladinih organizacija/institucija iz regiona-jugoistočne Evrope.

Kad se radi o Rodnim studijama postoji saradnja sa nastavnim osobljem Univerziteta u Tuzli, Univerziteta u Banjoj Luci, Univerziteta Džemal Bijedić u Mostaru, Univerziteta u Beču, Birkbeck Koledž, UK, Univerziteta u Štokholmu, Univerziteta u Upsali, Univerziteta u Manchester-u, Univerziteta u Beogradu, Istraživačkog centra rodni studija „EuroBalkan“, Skoplje; Sveučilišta u Zadru, Univerziteta u Rijeci, Centra za ženske studije, Zagreb, ISH Ljubljana, Univerziteta u Sofiji, te mnogim drugim vladinim i nevladinim organizacijama koje se bave rodnim pitanjima unutar regiona jugoistočne Evrope.

• **Primjena Bolonjskih principa**

U implementaciji studija primjenjuju se bolonjski standardi: mobilnost (studenta/ica, predavača/ica, istraživača/ica), ECTS, partnerstvo univerziteta (učesće inostranih predavača u realizaciji predmeta, rad na razvoju nastavnog plana i programa), te evropska dimenzija visokog obrazovanja.

• **Uslovi upisa**

Studij je namijenjen kandidatima/kinjama koji/e su stekli/e diplomu II ciklusa Master studija iz društvenih, humanističkih, relevantnih interdisciplinarnih oblasti, te onima koji/e imaju titulu magistra nauka prije uvođenja Bolonjskog sistema trocikličnog studija iz oblasti koja je relevantna za oblast iz koje se organizuje studij trećeg ciklusa. Studij se većinom promovise u zemljama bivše Jugoslavije, sa mogućnošću učesća studenata/ica iz ostalih regiona koji aktivno koriste jedan od službenih BiH jezika i engleski jezik. Studij će se izvoditi na bosanskom/hrvatskom/srpskom kao i na engleskom jeziku. Doktorski program je namijenjen za grupu od minimalno osam studenata/ica.

• **Kriteriji i postupci odabira polaznika/ca**

Kriterije za selekciju kandidata/kinja određuje Vijeće dokorskog studija. Program je predviđen za minimalno osam (8) polaznika/ica. Izbor kandidatkinja i kandidata vrši Komisija za upis studenata/ica koju imenuje Vijeće dokorskog studija.

• **Diploma**

Doktor nauka u oblasti rodnih studija.
Diplomu izdaje Univerzitet u Sarajevu.

• Mjesto realizacije studijskog programa

Centar za interdisciplinarnestudije Univerziteta u Sarajevu
OPIS PROGRAMA

• Trajanje studija

Studij traje tri (3) godine, odn. šest (6) semestara, te je ukupan broj bodova na studiju 180 ECTS. Studentima/cama koji su stekli/e titulu magistra nauka prije uvođenja Bolonjskog sistematocikličnog studija iz oblasti rodnih studija može se priznati do 60 ECTS studijskih bodova.

• Metod rada

Trogodišnji doktorski studij se sastoji od šest (6) obaveznih predmeta, tri (3) izborna predmeta kojise biraju od ponuđenih šest (6) predmeta, izrade prijedloga teme doktorske disertacije, odbraneprojekta dokorskog istraživanja, kontinuiranih konsultacija sa mentorom/icom, provedbeistraživanja, izrade i prezentacije radne verzije projekta doktorske disertacije, izrade i javneodbrane doktorske disertacije, te drugih aktivnosti koje su predmet plana koje student/ica razvijazajedno sa mentorom/icom i za koje dobiva ECTS bodove, a u skladu sa Pravilima studiranja zatreći ciklus studiranja na Univerzitetu u Sarajevu iz decembra 2010.g.

Struktura programa:

1. prvi semestar: dva (2) obavezna i jedan (1) izborni predmet = ukupno 30 ECTS
2. drugi semestar: dva (2) obavezna i jedan (1) izborni predmet = ukupno 30 ECTS
3. treći semestar: dva (2) obavezna i jedan (1) izborni predmet = ukupno 30 ECTS
4. četvrti semestar: doktorsko istraživanje/izrada rada (20 ECTS) i dodatne istraživačke aktivnosti (10 ECTS) = 30 ECTS
5. peti semestar: doktorsko istraživanje/izrada rada (20 ECTS) i dodatne istraživačke aktivnosti (10 ECTS) = 30 ECTS
6. šesti semestar: finaliziranje i javna odbrana konačnog dokorskog rada = 30 ECTS

Svaki predmet ima odgovornu nastavnicu/ika, a u izvođenju nastave učestvuju i renomirane gostujuće profesorice i profesori iz BiH, regije i sa europskih univerziteta. Pored nastavnih aktivnosti, tokom drugog semestra student/ica bira oblast istraživačke teme i akademskog savjetnika/cu. Tokom trećeg semestra prijavljuje se prijedlog teme doktorske disertacije (projekta) Vijeću dokorskog studija. Student/ica pristupa odbrani projekta do početkačetvrtog semestra. Tokom četvrtog i petog semestra studenti/ice provode doktorsko istraživanje. Zajedno sa mentorom/icom, student/ica pravi plan dokorskog istraživanja. Pored konkretnog dokorskog istraživanja, te individualnih i grupnih konsultacija, ovaj plan može uključivati kaoobavezno i učešće na domaćim i međunarodnim konferencijama, prezentiranje radova nakonferencijama, stručni boravak, objavljivanje u referentnim časopisima, predavački rad itd. Tokom petog semestra, student/ica je dužan/a da dodatno prezentira radnu verziju projektadoktorske disertacije, te potom ugradi komentare u rad u roku određenom Pravilima studiranja zatreći ciklus na Univerzitetu u Sarajevu. Šesti semestar predviđen je za finaliziranje rada, te javnu odbranu zaključaka i rezultata.

• Evaluacija stečenog znanja

Metodologija izvođenja nastave uključuje predavanja, konsultacije (individualne i grupne), vježbe, seminare, radionice, prezentacije, radne posjete i mora uključivati interaktivne nastavne metode. Rad na istraživačkom projektu biće koordiniran od strane mentora/ice. Predviđena je mogućnost dvojnog mentorstva, u određenim slučajevima, o čemu odluku donosi Vijeće doktorskog studija. Doktorski rad studentice/i rade uz redovne konsultacije sa mentorom/icom. Konačni doktorski rad/disertacija se javno brani pred komisijom za odbranu doktorske disertacije. Senat Univerziteta u Sarajevu donosi odluku o imenovanju komisije za odbranu doktorske disertacije.

• Lista predmeta:

Obavezni:

1. Feminističke epistemologije i metodologija istraživanja u oblasti roda, Prof. dr. Jasminka Babić-Avdispahić, Univerzitet u Sarajevu
2. Poststrukturalističke feminističke teorije, Prof. dr. Ugo Vlasisavljević, Univerzitet u Sarajevu
3. Rod i Balkan, Prof. dr. Asim Mujkić, Univerzitet u Sarajevu
4. Rod i postsocijalističke i postratne transformacije u globalnoj perspektivi, Prof. dr. Stef Jansen, Univerzitet u Manchester-u
5. Feminističke teorije prava, pravde i pravednosti, Prof. dr. Jasna Bakšić-Muftić, Univerzitet u Sarajevu
6. Opšti doktoralni seminar, Prof. dr. Jasminka Babić-Avdispahić, Univerzitet u Sarajevu

Izborni:

1. Ženska ljudska prava na Balkanu, Prof. dr. Jasna Bakšić-Muftić, Univerzitet u Sarajevu
2. Balkanske žene: teorija, metodologija, rodna istorija, kultura, Prof. dr. Svetlana Slapšak, ISH Ljubljana
3. Feministička bioetika, Prof. dr. Jasminka Babić-Avdispahić, Univerzitet u Sarajevu
4. Teorije i studije maskuliniteta, prof. dr. Asim Mujkić, Univerzitet u Sarajevu
5. Izabrane teme iz antropologije roda i seksualnosti, prof. dr. Stef Jansen, Univerzitet u Manchester-u
6. Ženski identitet u jeziku, Prof. dr. Ugo Vlasisavljević, Univerzitet u Sarajevu